

18 oktyabr Müstəqillik Günüdür

O gün unudulmazdır

1993-cü il oktyabrın 3-də Azərbaycan xalqı yekdil səsle ümummilli lider Heydər Əliyevi ölkə Prezidenti seçdi. Heydər Əliyevə olan bu xalq etimadı əbəs deyildi. Ona görə ki, 1980-ci illərin sonundan—yəni Heydər Əliyev hakimiyyətdən uzaqlaşdırıldıqdan dərhal sonra Azərbaycan xalqının əzablı günləri başlanmışdı. 1987-ci ilin oktyabrında Heydər Əliyev hakimiyyətdən uzaqlaşdırılan kimi mənfur ermənilər Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları irəli sürdülər. Bu iddialar tezliklə Ermənistan adlandırılan əzəli torpaqlarımızda yaşayan soydaşlarımıza qarşı görünməmiş vəhşiliklə müşayət olunmağa başladı. Artıq həmin ilin sonu 1988-ci ilin əvvəllərində Ermənistandakı soydaşlarımızın öz əzəli tarixi yurdlarından qovulması prosesi başlandı. Moskvadakı İttifaq rəhbərliyi bu görünməmiş vəhşiliyin qarşısını almaq əvəzinə həmin vəhşilikləri demokratiyanın, yenidənqurma adlı qeyri-müəyyən siyasətin banisi Mixail Qorbaçovun şəninə şüarlar səsləndirilirdi. Ermənilərin hər bir hərəkətindən hiss olunurdu ki, onlar məhz Moskvadan ruhlandırılırlar. Belə bir vaxtda Azərbaycan Respublikası rəhbərliyi faktiki olaraq erməni vəhşiliyinin qarşısını almaq üçün heç bir tədbir görmürdü. Erməni millətçilərinin nümayəndələri Zori Balayan, Silva Kaputikyan və sairələr iki gündən bir M. Qorbaçovun qəbuluna düşüb məsləhət aldıkları halda Azərbaycanın nəinki ictimaiyyət nümayəndələri, hətta respublika rəhbərləri belə aylarla SSRİ rəhbərinin qəbuluna düşə bilmirdilər. Vəziyyət getdikcə gərginləşirdi. Nəhayət 1990-cı ilədək Ermənistan ərazisində bir nəfər də olsun azərbaycanlı qalmamışdı. Bu dövrdə Azərbaycan ərazisində, xüsusən Bakı şəhərində ermənilər sərbəst yaşayırlar və işləyirdilər. 1990-cı ilin yanvarında SSRİ rəhbərliyi ermənilərdən istifadə edərək Bakı şəhərində və digər Azərbaycan şəhər və rayonlarında qırğın törətdi.

Həmin vaxt Azərbaycanda törədilmiş qırğın yüksək səviyyədə, özü də Moskva şəhərinin mərkəzində pisləyən və bu qırğının törədilməsində SSRİ rəhbərliyinin, xüsusən M. Qorbaçovun məsuliyyət daşdığını söyləyən yenə də Azərbaycan xalqının ümid yeri Heydər Əliyev oldu. 20 yanvar hadisəsindən sonra Azərbaycanda vəziyyət daha da gərginləşdi. Xalq respublika hakimiyyətinə etimadsızlıq göstərir, fabrik və zavodlar işləmir, qanunsuzluq baş alıb gedirdi. Bir yandan da ermənilər azərbaycanlıları artıq öz ərazilərimizdən—Dağlıq Qarabağdan da qovmağa başlamışdılar. Belə bir vaxtda ölkəyə xalqın inandığı, etibar etdiyi bacarıqlı bir lider lazım idi. Bu ancaq Heydər Əliyev ola bilərdi. Bütün xalqın nəzərləri böyük ümidlə Heydər Əliyevə yönəlsə də respublika rəhbərliyi bütün vasitələrlə Heydər Əliyevin Azərbaycana gəlişinin qarşısını almağa çalışırdı. Bütün maneələrə baxmayaraq Heydər Əliyev Azərbaycanın, Azərbaycan xalqının belə bir günündə kənardə seyrçi qala bilməzdi. Mütləq Azərbaycana gəlməli, vətəni dardan qurtarmalı idi.

Nəhayət Heydər Əliyev vətənə döndü. Həmin dövrdə Bakı şəhərində ona qarşı törədilə biləcək təxribatları nəzərə alan ulu öndər doğulub boya-başa çatdığı Naxçıvana getdi. Naxçıvan əhalisi ümummilli lideri bayram əhval ruhiyyəsi ilə qarşıladı. 1990-cı ilin payızında Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinə və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Sovetinə deputat seçildi.

Yekdil səsle Naxçıvan Ali Məclisinə sədr seçilən Heydər Əliyev Azərbaycanın bu qədim diyarını erməni təcavüzündən qorudu. Min bir çətinliklə blokada şəraitində olan Naxçıvan əhalisini aclıqdan qurtardı. Azərbaycanda Türkiyə arasında quru yolu əlaqəsini möhkəmləndirmək üçün «Ümid körpüsü»nü tikdirdi.

Heydər Əliyevin Naxçıvanda varlığı istər Ayaz Mütəllibov hakimiyyətini, istərsə də özlərini demokrat adlandıran AXC—Müsavat hakimiyyətini narahat edirdi. Çünki onlar başa düşürdülər ki, Heydər Əliyev ziyasi önündə onların fiqurları çox cılız görünür. 1992-ci ilin payızında AXC—Müsavat ha-

kimyyəti Heydər Əliyevi Naxçıvanda hakimiyyətdən uzaqlaşdırmaq, hətta fiziki cəhətdən məhv etmək kimi sərsəm fikrə düşdü. Ancaq Naxçıvan əhalisinin və Azərbaycanın hər yerindən Naxçıvana getmiş ulu öndərin pərəstişkarlarının müqaviməti, Heydər Əliyev müdrikliyi AXC—Müsavat hakimiyyətinə öz niyyətini yerinə yetirmək imkanı vermədi.

Azərbaycanda isə vəziyyət get-gedə dramatik hal alırdı. 1993-cü il aprelin əvvəlində Kəlbəcər rayonunun—Dağlıq Qarabağın əsas qapısının ermənilər tərəfindən işğalı Bakıda vəziyyəti daha da gərginləşdirdi.

Həmin vaxt orduda artıq kifayət qədər nüfuz qazanmış AXC—Müsavat hakimiyyətinin Dağlıq Qarabağ üzrə səlahiyyətli nümayəndə elan etdiyi, «Milli Qəhrəman» fəxri adı verdiyi Surət Hüseynov özüne tabe olan qoşunları cəbhə bölgəsindən geri çəkərək Gəncə şəhərinə topladı. Bu hakimiyyət daxilində baş verən münaqişənin nəticəsi idi.

1993-cü ilin may ayında Surət Hüseynov AXC—Müsavat hakimiyyətinə qarşı açıq hərəkətə keçdi. Qiyamçı polkovniki zərərsizləşdirmək üçün göndərilən hakimiyyət rəsmiləri həbs edildi, silahlı dəstələr məğlubiyətə uğradı. Surət Hüseynovun dəstələri Bakıya tərəf hərəkətə keçdi.

Belə bir vaxtda AXC—Müsavat hakimiyyəti bir vaxtlar bütün vasitələrlə təcrid etməyə, hətta fiziki cəhətdən yox etməyə çalışdıkları Heydər Əliyevi Bakı-

ya dəvət etdi.

Beləliklə, 3 oktyabr 1993-cü ildə Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi. Oktyabr ayının 10-da ulu öndərin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti kimi andıçmə mərasimi keçirildi. Mən də həmin mərasimdə iştirak edirdim. Ümummilli lider həmişəki qəti addımlarla 2000 nəfərdən artıq insanın toplaşdığı Respublika sarayının (indiki Heydər Əliyev adına saray) səhnəsinə qalxdı. Dahi rəhbər əlini müqəddəs Qurani-Kərimin üzərinə qoyaraq vətənə bundan sonra da sədaqətlə xidmət edəcəyinə, ömrünün qalan hissəsini də xalqına həsr edəcəyinə and içdi. Həminin gözündə sevinc yaşları parıldayırdı. Hamı inanırdı ki, artıq neçə illərdir ki, davam edən hakimiyyətsizliyə, aclıq və səfələtə, özbaşınalığa son qoyulacaqdır. Heydər Əliyev xalqın bu inamını şəərəflə doğrultdu.

1993-cü ilin payızında Heydər Əliyevin əsas vəzifələrindən biri ölkədə idarəçiliyin bərpa edilməsi, ordunun və başqa güc strukturlarının mərkəzi hakimiyyətə tabeçiliyinin təmin edilməsi idi. Həmin vaxtları xatırlayarkən Heydər Əliyev deyirdi: «...O vaxt burada vətəndaş müharibəsi gedirdi. Hərəkətin öz silahlı dəstəsi vardı. Qayda yaratmaq üçün mənə iki il yarım vaxt lazım oldu».

Binanın möhkəmliyinin əsas şərti onun bünövrəsinin etibarlılığındadır. Heydər Əliyevin etibarlı bünövrə üstündə qurduğu Azərbaycan bu gün dünyadakı bütün böhran və təlatümlərə baxmayaraq İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə inkişaf yollarında inamla irəliləyir.

Qüdrət SƏMƏDOV.

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi xalqımızın əldə etdiyi ən böyük nailiyyətdir. Uzun əsrlər boyu təfəkkürümüzdə əsas aparıcı məramı çevrilən azadlıq idealları ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində Sovet İttifaqının dağılması nəticəsində gerçəkləşmək imkanı qazandı. Lakin 1991-1993-cü illərdə o vaxtkı iqtidarlar tərəfindən aparılan səhv siyasət bu müstəqillikdən xalqın düzgün bəhrələnməsinə maneə yaradır, Azərbaycanı daha böyük problemlərin, faciələrin mənəşinə aparırdı.

Müstəqilliyimiz dönməz və əbədidir

Həmin dövrdə ölkədə müstəqil dövlət quruculuğu prosesi yalnız kağız üzərində gedir, siyasi qarşıdurma, vətəndaş müharibəsinə sövq edən cəhdlər, sosial, iqtisadi böhran, separatizm və ən nəhayət, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi geniş miqyas alırdı. Müstəqilliyin ilk iki il ərzində Azərbaycan tənə-

zül içərisində idi.

Ümumiyyətlə, ölkə həmin dövrdə səriştəsiz rəhbərlər tərəfindən elə bir vəziyyətə gətirilmişdi ki, ümidini itirən xalq qaranlıqlar içərisində yol axtara-axtara hara, hansı səmtə gedəcəyini bilmirdi. Belə bir şəraitdə xalq üzünü böyük rəhbər Heydər Əliyevə tutdu. Xalq başa düşdü

və yəqin etdi ki, onu bu çətin və ağır vəziyyətdən Heydər Əliyev kimi bacarıqlı, uzaqgörən, qətiyyətli bir şəxsiyyət çıxara bilər. Respublikamızın düşdüyü bu çətin, çixılmaz vəziyyəti çoxminli insanların təkidli tələbini nəzərə alan dahi rəhbər ikinci dəfə hakimiyyətə qayıtdı və bununla da Azərbaycan tarixi-

nin, bərpa edilmiş müstəqilliyimizin yeni bir dövrü başlandı. Bununla da Azərbaycan dövlətçiliyi və müstəqilliyimiz xilas edildi. Xalq yaxşı dərk etdi ki, Heydər Əliyev ikinci dəfə hakimiyyətə qayıtmısa, yenidən bərpa edilmiş müstəqilliyimizin tarixi elə 1993-cü ildə başa çatmış olacaqdı. Xilaskar missiyasını öz çiyinləri üzərinə götürmüş ulu öndər məmləkəti, müstəqilliyimizi, azadlığımızı iflasdan xilas etdi.

(Ardı 5-ci səhifədə).